

POMEN LOKALNO TRAJNOSTNE OSKRBE S HRANO ZA ZAGOTAVLJANJE PREHRANSKE VARNOSTI

ELIZABETA MIČOVIĆ

Univerza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede, Hoče, Slovenija
elizabetha.micovic@guest.um.si

Zagotavljanje ustreznih količin kakovostne in varne hrane, dostopne vsem, je temelj prehranske varnosti in javnega zdravja. Pomembnost lokalno trajnostne oskrbe, kratkih verig dobave in samooskrbe zdravju koristne hrane poudarjata tudi prehranska in skupna kmetijska politika. Pravočasno obvladovanje vseh prepoznanih tveganj, še posebej ob kriznih situacijah in ogrožanju prehranske varnosti, krepi sisteme lokalno trajnostne oskrbe s hrano. Ključno vlogo pri tem ima sodelovanje vseh deležnikov v prehranski verigi: pridelovalci hrane, živilskopredelovalna industrija, trgovine, javni ponudniki prehrane, pristojni državni organi in potrošniki. Lokalno trajnostna oskrba ima tudi širši, družbeni pomen – večja potrošnja lokalnih pridelkov in proizvodov ustvarja nova delovna mesta, omogoča ohranjanje in razvoj podeželja ter lokalnih skupnosti. Prispevek predstavlja pomen lokalno trajnostne oskrbe s kmetijskimi pridelki in proizvodi na prehransko varnost in sisteme samooskrbe v Sloveniji. Poudarek je na izzivih, predvidenih tveganjih in sprejetih ukrepih za obvladovanje tveganj ter izboljšanje razmer na tem področju.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2025.14](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2025.14)

ISBN
978-961-299-068-8

Ključne besede:
prehranska varnost,
lokalno trajnostna oskrba,
samooskrba,
obvladovanje tveganj v
kmetijstvu,
razvoj podeželja

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.4.2025.14](https://doi.org/10.18690/um.fvv.4.2025.14)

ISBN
978-961-299-068-8

Keywords:

food safety,
local sustainable food
systems,
food self-sufficiency,
risk management in
agriculture,
rural development

THE IMPORTANCE OF LOCAL SUSTAINABLE FOOD SYSTEMS IN ENSURING FOOD SECURITY

ELIZABETA MIČOVIĆ

University of Maribor, Faculty of Agriculture and Life Science, Hoče, Slovenia
elizabeta.micovic@guest.um.si

Ensuring sufficient amounts of safe, high-quality food accessible to all is the foundation of food security and public health. The importance of local sustainable food systems, short supply chains, and self-sufficiency in healthy food is also emphasised by both the Common Agricultural Policy and the Nutrition Policy. Timely management of all identified risks, especially during crises that threaten food security, strengthens local sustainable food systems. Cooperation among stakeholders in the food chain - food producers, the food-processing industry, retailers, mass caterers, responsible authorities, and consumers plays a key role. Increased consumption of local products and goods also creates new jobs and supports the preservation and development of rural areas and their communities. The paper highlights the importance of local sustainable food systems and their impact on food security and self-sufficiency in Slovenia. It focuses on challenges, potential risks, and corrective measures for risk management, aimed at improving conditions.

University of Maribor Press

1 Uvod in definicije

Svet brez lakote, brez prehranske negotovosti in podhranjenosti v vseh njenih oblikah do leta 2030 so cilji trajnostnega razvoja, njihovo doseganje pa je odgovornost vseh držav (FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO, 2024). Nedavne krize kažejo, kako pomembne so močne in odporne verige preskrbe s hrano in kako pomembno je kmetijstvo zlasti v času kriznih razmer. Strateški načrt skupne kmetijske politike (SKP) za obdobje 2023–2027 za Slovenijo naslavlja podeželska območja in njihove specifične izzive, poudarja kakovost življenja, lokalne pobude, kulturno dediščino in razvoj podeželskega gospodarstva (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2022b).

Za ustrezno razumevanje področja si najprej pogledjmo definicijo pojmov, ki se v praksi mnogokrat nepravilno uporabljajo. Prehrana zajema več dejavnosti, in sicer od vključevanja različnih živil v obroke do prebave in izkoristka hranila (»Resolucija o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025 (ReNPPTDZ)«, 2015). Hrana ali živilo je vsaka snov ali izdelek, vključno s pitno vodo in pijačami, v predelani, delno predelani ali nepredelani obliki, ki je namenjena za uživanje ali se smiselno pričakuje, da jo bodo ljudje uživali. Hrana so tudi voda, hranila, druge sestavine, ki nimajo fiziološkega učinka, ter vse snovi, ki so namenoma vgrajene v živilo med izdelavo, pripravo ali obdelavo živila (»Uredba (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane«, 2002). Prehranska varnost (ang. *food security*) je zagotovljena, ko imajo vsi ljudje, ves čas, fizičen in ekonomski dostop do zadostne količine varne in kakovostne hrane, ki zadostuje njihovim prehranskim potrebam in omogoča aktivno in zdravo življenje (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 1997). Varna hrana ne škoduje zdravju in je ustrezna za prehrano ljudi, kar pomeni odsotnost dejavnikov tveganja (mikrobioloških, kemijskih, fizičnih) v količinah, ki bi lahko škodila zdravju (»Uredba (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane«, 2002). Lokalno trajnostna oskrba s hrano pomeni, da se hrana proizvaja, predeluje in prodaja znotraj določenega geografskega področja in je lokalna, glede na večja geografska področja, kot so regije, nacionalni obseg ali globalni obseg (Kneafsey idr., 2013). Lokalno pomeni najmanjšo enoto, ki se uporablja za opisovanje izvora hrane in je potrošnik

osebno seznanjen s krajem, kjer se hrana proizvaja ter prepozna razliko med izrazi lokalno in regionalno (Peters, 2012). Samooskrba s hrano pomeni, da lahko država zadovolji svoje potrebe po hrani iz lastne, domače proizvodnje in je proizvodnja hrane enaka porabi hrane ter predstavlja 100-% samooskrbo s hrano (Thomson in Metz, 1998).

2 Prehranska varnost

Ključne dimenzije prehranske varnosti vključujejo fizično razpoložljivost hrane, ekonomsko in fizično dostopnost hrane, izkoristek/ustreznost hrane in stabilnost preskrbe s hrano (FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO, 2024). Za zagotavljanje prehranske varnosti je ključno učinkovito delovanje ustreznih prehranskih sistemov in s tem trajnostna dobavna veriga s hrano. Prehranski sistemi so centralnega pomena za razvoj družbe in obsegajo pridelavo, transport, živilsko predelovalno industrijo, trgovino in porabo hrane, logistiko in distribucijo hrane do končnega potrošnika kakor tudi vpliv le-teh na okolje, zdravje in družbo (Evropska komisija, 2020). Preskrba s hrano v Evropski uniji (EU) danes ni ogrožena, je večinoma samozadostna, ko gre za ključne kmetijske proizvode in večinoma pokriva svoje osnovne potrebe. Večinoma samozadostna je tudi, ko gre za proizvode živalskega izvora, vključno z mlekom in mesom, razen pri morski hrani, ki je izjema (Evropska komisija, 2022).

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije beležimo v Sloveniji višje stopnje samooskrbe kot v preteklih letih, razen pri mesu in jajcih. Občutno se je povečala domača proizvodnja sadja in medu, samooskrba pri vseh rastlinskih bilancah, pri živalskih bilancah pa je bila višja samo pri medu (Statistični urad Republike Slovenije [SURS], 2024).

2.1 Tveganja pri zagotavljanju prehranske varnosti in njihovo obvladovanje

Izkušnje med pandemijo covida-19 in vojno v Ukrajini jasno kažejo na ranljivost zagotavljanja prehranske varnosti in delovanje prehranskih sistemov. Celovit pristop k prehranskim sistemom vključuje poleg že omenjenih deležnikov tudi podpornike, kot so učinkovita logistika, zadostne skladiščne kapacitete, učinkovita distribucija živil, zadostna in stabilna oskrba z energijo in pogonskim gorivom ter proizvajalce vhodnih surovin in embalažnih materialov (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in

prehrano, 2024). Ustrezna komunikacija je ključna, da pristojni organi in drugi deležniki sprejmejo učinkovite ukrepe in upoštevajo načrte delovanja ter splošno javnost objektivno obveščajo o tveganjih in ustreznem ravnanju (Mičović, 2018).

Suše, poplave in vročinski valovi ter dvigovanje morske gladine že ogrožajo prehransko varnost, to pa se bo zaradi globalnega segrevanja še stopnjevalo, še posebej bodo prizadete ranljive regije. Evropska komisija je zato vzpostavila nov evropski mehanizem za pripravljenost in odzivanje na krize na področju prehranske varnosti (Evropska komisija, 2021), ki naj bi izboljšal prizadevanja pristojnih organov na evropski in nacionalni ravni. Poleg držav članic vključuje tudi ustrezne države nečlanice EU in zasebne deležnike za usklajevanje, s ciljem zagotoviti preskrbo s hrano in prehransko varnost v kriznih časih. EU ima raznolike prehranske sisteme in enotni trg, ki povezuje skoraj 450 milijonov potrošnikov ter gospodarstvo, odprto preostalemu svetu. Vendar je stopnjo pripravljenosti mogoče okrepiti in to bi bilo tudi treba storiti. Že pripravljene rešitve za spopadanje s prihodnjo, nepredvidljivo, krizo ni. Najboljša rešitev, ki je za zdaj na voljo, je okrepiti prepoznavanje ranljivosti in tveganj ter jih blažiti, kolikor je to mogoče. Pomembno je tudi vzpostaviti in ohranjati zmogljivosti za pravočasno, usklajeno in učinkovito odzivanje, temelječe na politiki EU, ki podpira odpornost sistema in zagotavlja orodja za krizno upravljanje (Evropska komisija, 2021).

Prepoznana tveganja za prehransko varnost še posebej ob izrednih, kriznih razmerah v Sloveniji so poleg že omenjenih podnebnih sprememb, prekinitev dobavnih verig z določenimi proizvodi, primanjkljaj delovne sile, upad produktivnosti pri pridelavi in prireji živali, primanjkljaj plemenskih živali, pomanjkanje repromateriala (fitofarmaceutskih sredstev, gnojil, veterinarskih zdravil), moten uvoz krme in semen, rezervnih delov za kmetijske stroje ter pomanjkanje goriva. Izguba kmetijskih zemljišč vodi v manjšo proizvodnjo lokalne hrane in ruši temelje samooskrbe, zato je kmetijska zemljišča treba zaščititi in optimalno izkoristiti. Zagotavljanje zadostne delovne sile na kmetijah in v kmetijskih podjetjih je poseben izziv. Logistika in učinkovito sodelovanje med vsemi deležniki v prehranski verigi bi moralo biti bolje in učinkoviteje organizirano. Načrt za zagotavljanje prehranske varnosti v Sloveniji v izrednih razmerah je pripravilo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ukrepi temeljijo na dejstvu, da je hrana strateška prioriteta, zaščita kmetijskih zemljišč in obdelava le-teh pa temelj prehranske varnosti. Obvladovanje tveganj bo učinkoviteje z doseganjem večje odpornosti in trajnosti pridelave z manj gnojili, manj fitofarmaceutskih sredstev, z uporabo namakalnih sistemov in trajnostjo

pridelkov z manj izgub hrane in manj odpadne hrane. Ob tem je nujno tudi zagotavljanje učinkovite infrastrukture za oskrbo in zadostne predelovalne in skladiščne kapacitete (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2024).

3 Lokalno trajnostna oskrba s hrano

Pri razvoju in ohranjanju kmetijstva ter pri zagotavljanju trajnostne oskrbe s hrano ima velik pomen lokalno pridelana hrana. V predvidenih večjih težavah oskrbe s hrano v svetovnem merilu in zaradi negativnih okoljskih učinkih daljšega transporta hrane postaja lokalna in regionalna samooskrba s hrano ponovno pomemben del celotne ponudbe hrane (»ReNPPTDZ«, 2015). Republika Slovenija z domačo pridelavo še ne pokriva svojih potreb po kmetijskih in živilskih izdelkih, zato je v tem času zagotavljanje prehranske varnosti nujno strateško in politično vprašanje. Lokalna oskrba z živili mora predstavljati pomembnejši delež na slovenskem trgu, saj so sezonsko dostopnejša in bolj kakovostna. Zaradi optimalne dozorelosti je hranilna vrednost (vsebnost vitaminov in mineralov) lokalne hrane višja, saj ne zahteva dolgega skladiščenja in transporta. Zaradi krajšega transporta je lokalna hrana izpostavljena manj dejavnikom tveganja, kar omogoča učinkovitejše obvladovanje tveganj in zagotavljanje varne hrane. Krajši transport pozitivno vpliva tudi na okolje (zmanjšanje emisij) in manjše porabe energijskih virov, vpliva pa tudi na urejenost in obdelanost podeželja. Učinkovita, lokalno trajnostna oskrba s hrano zagotavlja tudi preživetje kmetom in delavcem v živilskopredelovalni industriji in pozitivno vpliva na razvoj podeželja.

Prehranska varnost je lahko ogrožena tudi zaradi nestanovitnosti cen in sprememb na globalnih trgih (D'Odorico idr., 2014). Za zagotavljanje prehranske varnosti in večje odpornosti sistema tudi v kriznih časih je treba najti ravnotežje med zanašanjem na lokalno pridelavo hrane in ustrezno raznoliko trgovino s prehralnimi izdelki (Deppermann idr., 2018). Lokalna proizvodnja in predelava prispevata k oživljanju podeželskih območij, zagotavljata nove zaposlitvene priložnosti (še posebej za mlade), povečujeta samozavest kmetov in pomagata pri izboljšanju odnosov med mestom in podeželjem (Galli idr., 2015; Mancini idr., 2019; Mundler in Laughrea, 2016), kar spodbuja razvoj skupnosti (Karg idr., 2016). Po drugi strani nudijo globalni živilski izdelki prednost v smislu cenovne in splošne dostopnosti (Schmitt idr., 2017), v nasprotju z nihanji dobave lokalne hrane zaradi sezone ponudbe.

Končni neposredni cilj lokalne trajnostne oskrbe je povečati ponudbo, kakovost in pestrost hrane, zmanjšati obremenitev okolja, prispevati k razvoju podeželja ter zagotoviti delovna mesta. Ustrezno vzpostavljeni sistemi lokalno trajnostne oskrbe z uživanjem kakovostnejših in zdravju koristnejših živil izboljšajo tudi prehranske navade prebivalcev Slovenije. Zadostna lokalno trajnostna oskrba s hrano v Sloveniji je pomembna tudi za zagotavljanje državne varnosti v obdobju ekonomskih kriz, zaradi zmanjšanja odvisnosti od zunanje trgovine, zmanjšanja družbene neenakosti in varovanja okolja (»ReNPPTDZ«, 2015).

3.1 Kratke dobavne verige

Kratke dobavne verige pomenijo verige z omejenim številom gospodarskih deležnikov, zavezanih k sodelovanju, lokalnemu gospodarskemu razvoju in tesnim geografskim ter socialnim odnosom med proizvajalci, predelovalci in potrošniki. Lahko pa ne vključujejo več kot enega posrednika med kmetom in potrošnikom. Zahtevajo manj embalaže in zmanjšajo izgube hrane, do katerih sicer prihaja v fazah proizvodnje in maloprodaje (Galli in Brunori, 2015; Tasca idr., 2017) in spodbujajo okolju prijaznejše prakse, zaradi bližjega ali celo neposrednega stika med potrošniki in proizvajalci (Kiss idr., 2019). Poleg tega ustvarjajo socialne koristi, saj lahko spodbujajo odnose in povezovanje med kmeti in potrošniki ter s tem razvijajo zaupanje in socialni kapital, ki krepi lokalne skupnosti in prispevata k socialni vključitvi (Galli in Brunori, 2015; Kiss idr., 2019; Kneafsey idr., 2013; Vittersø idr., 2019).

4 Ukrepi za krepitev lokalno trajnostne oskrbe

Povezovanja kmetijstva, živilstva in turizma ter oskrbe javnih zavodov z lokalno hrano je spodbujena z lokalnimi pobudami v okviru LEADER – *Links between activities for the development of rural economy*¹/CLLD – *Community-Led Local Development*² (»Resolucija o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021« (ReNPURSK)«, 2020) in jih omogoča Evropski kmetijski sklad razvoja podeželja

¹ LEADER je lokalna razvojna metoda, ki se že 30 let uporablja za vključevanje lokalnih akterjev v oblikovanje in izvajanje strategij, odločanje in dodeljevanje virov za razvoj njihovih podeželskih območij.

² V programskem obdobju 2014–2020 je bila metoda LEADER razširjena s širšim pojmom Lokalne razvojne pobude, ki jih vodijo skupnosti (CLLD), na tri dodatne sklade EU: Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (EMFF), Evropski sklad za regionalni razvoj (ERDF) in Evropski socialni sklad (ESF).

(EKSRP) v skladu z načrtom Skupne kmetijske politike 2023–2027. Pristojna organa upravljanja za sklad EKSRP sta Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izda odločbe, Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja pa zagotovi izvajanje podpor in pravilna izplačila sredstev, izvaja nadzor nad projekti ter skrbi za izterjave (»Uredba o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v obdobju do leta 2027«, 2023). Tu igrajo pomembno vlogo lokalne akcijske skupine, saj spodbujajo lokalno prebivalstvo k aktivnemu odločanju in usmerjanju razvoja lokalnega območja. S tem se krepijo lokalna identiteta, pripadnost, možnosti vplivanja na razvoj, povezovanje deležnikov na podeželju, ustvarjajo pa se tudi pogoji za boljše izkoriščanje razvojnih potencialov lokalnega okolja (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2022a).

Skladno z Zakonom o promociji kmetijskih in živilskih proizvodov (»Zakon o promociji kmetijskih in živilskih proizvodov (ZPKŽP)«, 2011) izvaja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano promocijo kmetijskih in živilskih proizvodov v sodelovanju s sektorji pridelovalcev in predelovalcev, ki so se odločili za vključitev v skupno promocijo. Promocija poteka s kampanjo Naša super hrana in vključuje sektorje mleko in meso, sadje in sektor žit. Delno se financira iz proračuna Republike Slovenije, delno pa iz prispevkov sektorjev. Pomemben ukrep za krepitev lokalno trajnostne oskrbe s hrano je vzpostavitev sistema javnega naročanja hrane, z upoštevanjem kratkih verig in načel zelenega javnega naročanja, prilagojenega vzgojno-izobraževalnim zavodom, bolnišnicam in socialnovarstvenim zavodom. V Sloveniji tradicionalno obeležujemo tradicionalni slovenski zajtrk in Dan slovenske hrane z izborom priporočenih lokalno pridelanih živil in s povečevanjem deleža ekološko pridelane hrane (»ReNPPTDZ«, 2015).

Slovenija ima 75 % kmetijskih zemljišč v uporabi na območjih, kjer so možnosti za kmetijsko pridelavo omejene (gorska območja, območja varovanja narave, vodovarstvena območja). Obdelavo in pridelavo pa tudi izvajanje drugih gospodarskih aktivnosti (dopolnilne dejavnosti na kmetijah, kmečki turizem) na teh območjih spodbujajo združni sistem, javna služba kmetijskega svetovanja in druge javne službe s področja kmetijstva (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2024; »ReNPURSK«, 2020). Učinkovit ukrep za izboljšanje prehranske varnosti je tudi obdelovanje zapuščenih, neobdelanih površin in njiv, ki so glavna najkakovostnejših kmetijskih zemljišč ter preprečevanje pozidave le teh. Namakanje

zemljišč je v Sloveniji med nižjimi v primerjavi z drugimi državami EU, potencial za namakanje pa neizkoriščen, saj leži večina kmetijskih površin ob vodotokih in sta zato vzpostavljanje in gradnja novih državnih namakalnih sistemov prednostna naloga slovenskega kmetijstva (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2024).

5 Zaključek in izzivi v prihodnje

Lokalni prehranski sistemi ne morejo sami zagotoviti hrane, vendar lahko učinkovito prispevajo k ruralnemu in lokalnemu razvoju skupnosti. Kmetijska zemljišča so strateška dobrina. Razvejana, učinkovito delujoča regionalna infrastruktura za oskrbo s hrano, kot so zadruge, lokalne organizacije, skupine proizvajalcev in trgovcev ter različna društva, pa je temelj učinkovitega delovanja prehranskih sistemov.

Cilj je trajnostna pridelava hrane na celotnem območju države in povečanje samooskrbe, z vključitvijo vseh območij in vseh kmetijskih gospodarstev ter enostavnejši dostop do investicijskih podpor za majhne kmetije. Poudarek je na pridelavi lokalne hrane z višjo dodano vrednostjo, zlasti ekološki pridelavi in predelavi ter proizvodov iz shem kakovosti. Učinkovito sodelovanje vseh deležnikov na prehranskem področju in učinkovito izvajanje vseh potrebnih aktivnosti dajeta odgovore na izzive prehranske varnosti in okoljsko-podnebne izzive.

Viri in literatura

- D'Odorico, P., Carr, J. A., Laio, F., Ridolfi, L. in Vandoni, S. (2014). Feeding humanity through global food trade. *Earth's Future*, 2(9), 458–469. doi:10.1002/2014EF000250
- Deppermann, A., Havlík, P., Valin, H., Boere, E., Herrero, M., Vervoort, J. in Mathijs, E. (2018). The market impacts of shortening feed supply chains in Europe. *Food Security*, 10(6), 1401–1410. doi:10. 007/s12571-018-0868-2
- Evropska komisija. (2020). *Sporočilo komisije Evropskemu parlamentu, svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij: Strategija „od vil do vilic“ za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0381>
- Evropska komisija. (2021). *Sporočilo komisije Evropskemu parlamentu, svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij: Načrt izrednih ukrepov za zagotavljanje preskrbe s hrano in prehranske varnosti v kriznih časih*. <https://op.europa.eu/es/publication-detail/-/publication/d5882fbc-462c-11ec-89db-01aa75ed71a1/language-sl>
- Evropska komisija. (2022). *Sporočilo komisije Evropskemu parlamentu, svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij: Zagotavljanje prehranske varnosti in krepitev odpornosti prehranskih sistemov*.

- https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/AUTRES_INSTITUTIONS/COMM/COM/2022/03-31/COM_COM20220133_SL.pdf
- FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. (2024). *In brief to the state of food security and nutrition in the world 2024 – Financing to end hunger, food insecurity and malnutrition in all its forms*. <https://doi.org/10.4060/cd1276en>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). (1997). *The state of food and agriculture 1997: The agroprocessing industry and economic development*. <https://doi.org/10.18356/bef60151-en>
- Galli, F. in Brunori, G. (ur.). (2015). *Short food supply chains as drivers of sustainable development (Evidence Document)*. <https://orgrprints.org/28858/>
- Galli, F., Bartolini, F., Brunori, G., Colombo, L., Gava, O., Grando, S. in Marescotti, A. (2015). Sustainability assessment of food supply chains: an application to local and global bread in Italy. *Agricultural and Food Economics*, 3(1), 21. doi:10.1186/s40100-015-0039-0
- Karg, H., Drechsel, P., Akoto-Danso, E., Glaser, R., Nyarko, G. in Buerkert, A. (2016). Foodsheds and city region food systems in two West African cities. *Sustainability*, 8(12), 1175. doi:10.3390/su8121175
- Kiss, K., Ruzsakai, C. in Takács-György, K. (2019). Examination of short supply chains based on circular economy and sustainability aspects. *Resources*, 8(4), 161. doi:10.3390/resources8040161
- Kneafsey, M., Venn, L., Schmutz, U., Balázs, B., Trenchard, L., Eyden-Wood, T., Bos, E., Sutton, G. in Blackett, M. (2013). *Short food supply chains and local food systems in the EU. A state of play of their socio-economic characteristic*. Publications Office of the European Union. <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/publications/pub.cfm?id=6279>
- Mancini, M., Menozzi, D., Donati, M., Biasini, B., Veneziani, M. in Arfini, F. (2019). Producers' and consumers' perception of the sustainability of short food supply chains: The case of Parmigiano Reggiano PDO. *Sustainability*, 11(3), 721. doi:10.3390/su11030721
- Mičović, E. (2018). Komuniciranje o tveganjih na področju hrane. V P. Raspor (ur.), *Hrana, prehrana, zdravje: z zdravim prehranjevanjem za svet brez lakote* (str. 34–44). Mednarodni inštitut ECPD za trajnostni razvoj, prostorsko načrtovanje in okoljske študije
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. (2022a). *Delavnica za lokalne akcijske skupine*. <https://skp.si/novice/delavnica-za-lokalne-akcijske-skupine>
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. (2022b). *Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023-2027 (3. sprememba)*. <https://skp.si/skupna-kmetijska-politika-2023-2027>
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. (2024). *Prehranska varnost v izrednih razmerah*. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKGP/Dokumenti-/Prehranska-varnost-v-casu-izrednih-razmer.pdf>
- Mundler, P. in Laughrea, S. (2016). The contributions of short food supply chains to territorial development: A study of three Quebec territories. *Journal of Rural Studies*, 45, 218–229. doi:10.1016/j.jrurstud.2016.04.001
- Peters, R. (ur.). (2012). *EU Rural review: A publication from the European Network for Rural Development: Local food and short supply chains*. European Network for Rural Development. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/42858164-67b1-49df-920b-349b25e55064>
- Resolucija o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025 (ReNPPTDZ). (2015). *Uradni list RS*, (58/15).
- Resolucija o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021« (ReNPURSK). (2020). *Uradni list RS*, (8/20).
- Schmitt, E., Galli, F., Menozzi, D., Maye, D., Touzard, J. M., Marescotti, A., Six, J. in Brunori, G. (2017). Comparing the sustainability of local and global food products in Europe. *Journal of Cleaner Production*, 165, 346–359. doi:10.1016/j.jclepro.2017.07.039
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). (2024). *Stopnja samooskrbe (%) po vrstah kmetijskih proizvodov, koledarsko leto, Slovenija, letno*. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/H205S.px>

- Tasca, A. L., Nessi, S. in Rigamonti, L. (2017). Environmental sustainability of agri-food supply chains: An LCA comparison between two alternative forms of production and distribution of endive in northern Italy. *Journal of Cleaner Production*, 140, 725–741. doi:10.1016/j.jclepro.2016.06.170
- Thomson, A. in Metz, M. (1998). *Implication of economic policy for food security: A training manual*. <https://www.fao.org/4/X3936E/X3936E00.htm>
- Uredba (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane. (2002). *Uradni list*, (L/31).
- Uredba o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v obdobju do leta 2027. (2023, 2024). *Uradni list RS*, (132/23, 57/24).
- Vittersø, G., Torjusen, H., Laitala, K., Tocco, B., Biasini, B., Csillag, P., de Labarre, M. D., Lecoeur, J.-L., Maj, A., Majewski, E., Malak-Rawlikowska, A., Menozzi, D., Török, Á. in Wavresky, P. (2019). Short food supply chains and their contributions to sustainability: Participants' views and perceptions from 12 European cases *Sustainability*, 11(17), 4800. doi:10.3390/su11174800
- Zakon o promociji kmetijskih in živilskih proizvodov (ZPKŽP). (2011, 2012). *Uradni list RS*, (26/11, 57/12).

